

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Львівського державного

університету внутрішніх справ

кандидат юридичних наук, професор

Роман БЛАГУТА

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Валерія ДЕМ'ЯНОВСЬКОГО на тему:
«Основи методики розслідування привласнення, заволодіння військовим
майном шляхом зловживання службовим становищем,
вчиненого військовою службовою особою»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Кафедра кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Львівського державного університету внутрішніх справ, заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Валерія ДЕМ'ЯНОВСЬКОГО на тему: «Основи методики розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою», а також за результатами об'єктивної оцінки рецензентів та експертної позиції учасників фахового семінару, проведеного 04 квітня 2024 року, констатує наступне:

Тема дослідження є актуальною: Наявність у держави потужної боєздатної армії, а також розвиненої та стабільної економіки в умовах сучасного світу є одними з найнадійніших гарантій впевненого міжнародного становища такої країни, шанобливого та адекватного ставлення до неї з боку інших держав.

З метою забезпечення гідного становища України на міжнародній арені останніми роками було докладено значних зусиль зі стабілізації та підвищення престижу Збройних Сил України. Реформування української армії з метою зміцнення її боєздатності та боєготовності є одним із пріоритетних національних проєктів.

Злочинність у Збройних Силах є небезпечним фактором, що дестабілізує, вкрай негативно впливає не тільки на армію, підриваючи її боєздатність, а й обороноздатність країни в цілому.

У військових частинах дедалі поширенішими протиправними діями є привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, що становить особливу небезпеку для держави. Вчинення вказаного кримінального правопорушення посадовими та матеріально відповідальними особами не лише зазіхає на чуже майно, а й підриває авторитет військової служби.

Аналіз слідчої та судової практики свідчить про незадовільну якість розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії, яке безпосередньо залежить від рівня криміналістичного забезпечення самого процесу розслідування, зокрема від наявності знань про способи їх вчинення та методи виявлення, розкриття та розслідування. Необхідно констатувати, що суб'єкти розслідування не мають рекомендацій щодо застосування відповідних реальним умовам слідчої практики тактичних засобів, методів і прийомів розкриття та розслідування зазначеного кримінального правопорушення.

Водночас рівень розвитку криміналістичної теорії та узагальнення слідчої практики дозволяє здійснити наукову розробку методики розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою.

Актуальним залишається питання методики розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою, для отримання криміналістично значущої інформації про підозрювану особу, подію кримінального правопорушення та обставини вчинення вказаного кримінального правопорушення, що дозволить правильно вирішити завдання кримінального провадження.

Дисертація виконана відповідно до: Тематики наукових досліджень і науково-технічних розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11.06.2020 № 454 (п. 10, 14, 28) та Плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету внутрішніх справ (у межах теми «Протидія кримінальним правопорушенням, підслідним Національній поліції: правові, кримінологічні та криміналістичні аспекти», номер державної реєстрації 0121U113930). Тема дисертації затверджена Вченою радою Львівського державного університету внутрішніх справ (протокол № 4 від 04.11.2020).

Метою дисертаційного дослідження є вивчення теперішнього становища, особливостей та динаміки розслідування досліджуваного кримінального

правопорушення, пошуку способів недопущення такого явища, а також розроблення рекомендацій щодо розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою.

Для досягнення цієї мети було визначено такі завдання:

- висвітлити наукову розробленість проблемних питань розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою;
- розкрити зміст криміналістичної характеристики привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою;
- дослідити склад криміналістичної характеристики досліджуваного кримінального правопорушення;
- виявити закономірності вчинення привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою, та запропонувати засоби і методи криміналістичної профілактики досліджуваного виду кримінального правопорушення;
- виявити особливості взаємодії слідчого з іншими органами та підрозділами при розслідуванні привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою;
- сформулювати типові слідчі ситуації та слідчі версії під час розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою;
- розробити порядок дій слідчого у ситуаціях, які часто трапляються, з урахуванням особливостей висунутих версій під час розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою;
- визначити особливості тактики здійснення окремих слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях про кримінальні правопорушення аналізованої категорії, зумовлені специфікою військової служби;
- окреслити найголовніші завдання та спроможності судових експертиз під час розслідування цього кримінального правопорушення.

Об'єктом дослідження є своєрідні відносини і робота слідчих та інших органів, які виникають під час розслідування кримінальних правопорушень.

Предметом дослідження є основи методики розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою.

Методологічна основа дослідження. У дисертації застосовано діалектико-

матеріалістичний метод, що допомагає пізнати предмет дослідження у розрізі використання принципів науки та практики, а також основ теорії пізнання і загальної теорії криміналістики. *Історико-правовий* – при з'ясуванні історії виникнення і генези кримінальної відповідальності за привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчинене військовою службовою особою; *порівняльно-правовий* – для дослідження правового унормування кримінального правопорушення, а також процесу розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою; *логіко-юридичний* – задля визначення варіантів, які покращили б законодавство щодо виявлення та розслідування вказаного кримінального правопорушення; *метод документального аналізу* – при опрацюванні процесуальних документів; *статистичний* – під час типізації судової практики, кримінальних проваджень та їх аналізу, а також у роботі зі статистичною інформацією; *метод кейсів* – для проблемно-ситуаційного аналізу конкретних фактів кримінальних проваджень; *логіко-семантичний* метод – задля окреслення правової природи найважливіших понять у сфері методики розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою, та розкриття сутності досліджуваних категорій, їх властивостей; *абстрактно-логічний* – під час формулювання проміжних і загальних висновків; *соціологічний* – для розгляду позицій працівників слідчих органів щодо якості виявлення та розслідування досліджуваного кримінального правопорушення.

Емпірична база дисертації ґрунтується на відомчих нормативно-правових актах та оперативно-службовій документації ДБР, МВС України, НПУ, Офісу Генерального прокурора, інформації з Єдиного державного реєстру судових рішень, Єдиного реєстру досудових розслідувань, результатах анкетування 80 співробітників підрозділів ДБР, аналізу 50 вироків у провадженнях про розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою, що були ухвалені судами України у 2019-2023 рр., а також охоплює особистий шестирічний досвід роботи дисертанта у слідчих підрозділах органів досудового розслідування МВС та Національної поліції України та п'ятирічний досвід роботи у слідчих підрозділах Державного бюро розслідувань.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є самостійною завершеною науковою працею, у якій детально проаналізовано порядок розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою, внаслідок чого на захист виноситься низка положень, які визначають наукову новизну дисертації, зкоема:

уперше:

– доведено необхідність цифровізації військових обліків через неефективність паперових систем та неналежне ведення обліку паперової документації, що ускладнює процес доказування фактів привласнення й заволодіння військовим майном, та запропоновано внесення змін до законодавства щодо необхідності підготовки та затвердження «Положення про цифровізацію обліку військового майна»;

– надано класифікацію типових слідчих ситуацій привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою, з урахуванням компонентів тактичного, процесуального, психологічного, інформаційного характеру, та визначено алгоритм дій слідчого відповідно до кожної з них із застосуванням логічних, евристичних та інтуїтивних методів вирішення проблеми;

удосконалено:

– систему заходів з організації та планування розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою, з урахуванням доктринальних теоретичних положень та праксеологічних засад розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень на різних етапах розслідування;

– сукупність криміналістично вагомих відомостей щодо правил побудови та перевірки версій, у тому числі при розслідуванні привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою;

набули подальшого розвитку:

– теоретичні положення щодо стану наукових досліджень відносин, пов'язаних із протидією привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою;

– доктринальні підходи до розуміння криміналістичної характеристики даних протиправних діянь і окремих її елементів із доведенням існування кореляційних зв'язків між ними;

– пропозиції щодо усунення тактичних помилок і прорахунків, допущених під час розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою;

– організаційно-тактичні особливості проведення окремих слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, зокрема: огляду (території військової частини, службових кабінетів відповідальних осіб, мобільних телефонів, комп'ютерів та інших машинних носіїв інформації тощо); обшуку; допиту,

зокрема у режимі відеоконференції та із застосуванням поліграфу (з урахуванням військової специфіки); зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису та ін.;

– концептуальні положення щодо використання спеціальних знань під час розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою.

Практичне значення отриманих результатів. Теоретичні положення, узагальнення та висновки, викладені у дисертації, можна використати:

– у науково-дослідній сфері – для розробки кримінальних процесуальних і криміналістичних положень розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою;

– у законотворчій діяльності – при удосконаленні вимог КПК України та відомчих нормативних актів Міноборони щодо цифровізації обліку військового майна;

– у практичній діяльності – для методичного, організаційного та інформаційного забезпечення роботи слідчих Державного бюро розслідувань (акт впровадження у практичну діяльність ДБР від 30.11.2023);

– в освітньому процесі – під час навчальних занять із дисциплін: «Криміналістика», «Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень», «Докази та доказування у кримінальному провадженні», а також для розроблення навчально-методичних матеріалів, підручників (акт впровадження в освітній процес ЛьвДУВС від 04.09.2023 № 76).

Основні положення і висновки, практичні рекомендації дисертаційної роботи оприлюднені на таких науково-практичних заходах, як: міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми правових наук в євроінтеграційному вимірі» (м. Харків, 17–18 грудня 2021 р.); міжнародна науково-практична конференція «Сьомі Таврійські юридичні наукові читання» (м. Київ, 4–5 лютого 2022 р.); міжнародна науково-практична конференція «Сучасні наукові дослідження представників юридичної науки – прогрес законодавства України майбутнього» (м. Дніпро, 14–15 січня 2022 р.).

Основні результати дисертації відображені у семи публікаціях: чотирьох статтях (із них три – у фахових наукових виданнях України категорії «Б» та одна – у періодичному виданні іншої держави) і трьох тезах виступів на науково-практичних заходах. Зокрема, це:

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Дем'яновський В. В. Типові слідчі ситуації під час розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчинене військовою службовою особою. *Юридичний бюлетень*. 2021. Випуск 23. С. 245–250. URL: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2021.23.32>.

2. Дем'яновський В. В. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики заволодіння військовим майном через шахрайство, вчинене військовою службовою особою. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С. 676–678. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/170>.

3. Дем'яновський В. В. Генеза кримінальної відповідальності за привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчинене військовою службовою особою. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 5. С. 76–80. URL: <https://doi.org/10.15421/392202>.

Наукові публікації, що додатково відображають результати дисертації:

4. Дем'яновський В. В. Криміналістична характеристика розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчинене військовою службовою особою. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2021. № 8 (44). Vol. 1/2021. С. 148–155.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Дем'яновський В. В. «Конфліктна ситуація» як основа протидії під час розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчинене військовою службовою особою. *Актуальні проблеми правових наук в євроінтеграційному вимірі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 17–18 грудня 2021 р.)*. Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2021. С. 56–59.

6. Дем'яновський В. В. Алгоритми дій слідчого і типові версії в залежності від специфіки слідчих ситуацій під час розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчинене військовою службовою особою. *Сьомі Таврійські юридичні наукові читання : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4–5 лютого 2022 р.)*. Київ : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2022. С. 52–56.

7. Дем'яновський В. В. Спосіб вчинення привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчинене військовою службовою особою. *Сучасні наукові дослідження представників юридичної науки – прогрес законодавства України майбутнього* : матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро 14–15 січня 2022 р.).
Дніпро : ГО «Правовий світ», 2022. С. 88–92.

З огляду на викладене, фаховий семінар кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Львівського державного університету внутрішніх справ приймає рішення надати Висновок про те, що дисертація Валерія ДЕМ'ЯНОВСЬКОГО на тему «Основи методики розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою особою», подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»,

1) містить елементи наукової новизни, а її результати мають теоретичне і практичне значення для вітчизняної юридичної науки;

2) відповідає Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а також положенням освітньо-наукової програми «Право» для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – за спеціальністю 081 «Право» у Львівському державному університеті внутрішніх справ;

3) відображена у семи публікаціях: чотирьох статтях (із них три – у фахових наукових виданнях України категорії «Б» та одна – у періодичному виданні іншої держави) і трьох тезах виступів на науково-практичних заходах;

4) виконана дисертантом самостійно, отримані теоретичні висновки і результати демонструють особисті дослідження автора;

5) рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Завідувач кафедри
кримінального процесу та криміналістики
факультету № 1 ІПФПНП
Львівського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент**

Андрій ХИТРА